

Norges Bondelag
v/ledelsen

Vår saksbehandler
Heidi Kirkeby
69 89 81 53

Vår dato
2010-03-11
Deres dato

Vår referanse 2009/00739/038
Arkiv: 434
Deres referanse

Innspill til jordbruksforhandlingene 2010 fra Østfold Bondelag

Uttalelsen er basert på fylkesstyrets og korn-, grønt og miljøutvalgets holdninger, i tillegg til innspill fra 16 lokallag og 17 samvirke/avlslag/organisasjoner og enkeltpersoner.

1. Ramme og innretning på jordbruksoppgjøret

Østfold Bondelag er opptatt av at man i årets forhandlinger

- får uttelling for innrømmelse fra Stortinget om at inntektsutviklingen i landbruket har sakkett akterut i forhold til ”andre grupper” og intensjonene i Soria Moria 2 om å ”videreutvikle inntekts- og velferdspolitikken i landbruket fra forrige periode”.
- det må foretas en etterregning av jordbruksoppgjøret for 2009 på samme måte som det ble gjort for 2008 for å sikre at forutsetningene oppfylles før man starter forhandlingene for neste år. Blant annet mener vi utviklingen i kostnadene for kraftfôr ikke er i tråd med forutsetningene fra oppgjøret i fjor.
- dekker næringas behov for økte inntektsmuligheter gjennom lavere kostnader, beholde effektiviseringsgevinsten og budsjettmidler der det ikke er mulig å ta ut økt pris i markedet.
- får innarbeidet et prinsipp om at framforhandla kapital til investeringer må skilles fra forhandlingene om bondens inntektsramme. Inntektsvirkningen av framforhandla BUMidler får virkning for bonden på et mye seinere tidspunkt og kan ikke presenteres som en del av bondens inntektsmulighet det påfølgende år.

Kvaliteten på grunnlagsmaterialet.

Østfold Bondelag er opptatt av at grunnlagsmaterialet baserer seg på tall som er så nær opp til virkeligheten som overhodet mulig. Nå opplever vi at flere og flere stiller spørsmålsteget ved hvor representative dagens referansebruk er. Det er avgjørende for tilliten til grunnlagsmaterialet at det gjenspeiler landbrukets sammensetning i antall, driftsomfang og driftsform slik virkeligheten er i dag. Østfold Bondelag ber om at det blir tatt en grundig gjennomgang og kvalitetssikring av materialet som danner grunnlaget for referansebrukene.

Fraktordningene

Kostnadene knyttet til at innsatsfaktorer i landbruket, og produkter fra landbruket skal kunne tilbys til lik pris uavhengig av geografi. Dette må løses via fraktutjevning og frakttilskudd over jordbruksavtalen. Fraktutjevningen må omfatte alle aktørene i førstehåndsomsetningen.

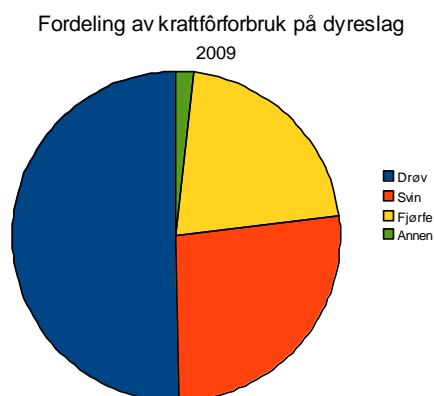
Krav

- fraktordningene må styrkes
- det kan være behov for å se frakttilskudd og distriktstilskudd i sammenheng

Prisnedskrivning korn

Korn- og husdyrproduzentene er gjensidig avhengige av hverandre og prisnedskrivningstilskuddet er et viktig virkemiddel for bl.a. å balansere prisen på korn/kraftfôr. Tilskuddet er et viktig virkemiddel for avsetning av norsk korn. Det er likevel en del vesentlige elementer som ligger i kraftfôrprisen som ikke er avhengig av kornprisen (som mineraler, vitaminer + andre kostnader). Fra 2008 til 2009 så vi en større økning i kraftfôrpris enn i kornpris.

Omlag halvdel av kraftfôret brukes av henholdsvis drøvtyggere og enmaga dyr. **Figur 1**

En økning i prisnedskrivningstilskuddet er et svært målrettet tiltak for å få ned kostnadene i så godt som all kjøtt- og eggproduksjon.

Matkornstilskuddet kompenserer i tillegg til prisnedskrivningstilskuddet kostnader i matmelindustrien.

Investeringsbehov

Det er et svært stort investeringsbehov i Østfoldlandbruket. Det ble i 2009 søkt om 25 mill i tilskudd og 36 mill kr i låneramme for rentestøtte – i tillegg til at det er mange søknader som ikke er fremmet så lenge det er kjent at rammen er brukt opp. Vi står overfor et formidabelt investeringsbehov bl.a. på grunn av et stort etterslep i oppgradering av bygningsmassen, offentlige pålegg ift. dyrevelferd og plan- og bygningslov vedr. endring av plikter i forbindelse med oppføring av nye bygninger i landbruket. Det er videre stor fare for at investering hvert år settes på vent pga av manglende investeringsvirkemidler.

Rapporter fra Innovasjon Norge viser at det særlig er kvinnene som søker midler innenfor de nye næringene, så en opprettholdelse av de ulike pottene her vil bidra til både rekruttering, og å skape flere arbeidsplasser på gården. Vi ser videre at nasjonale øremerkede pottersom verdiskapingsprogrammet for mat, utviklingsprogram for grønt reiseliv og bioenergi programmet tilfører Østfold landbruket betydelige midler, dette er prosjekter som ellers ville belastet den generelle potten, og/eller aldri bli realisert.

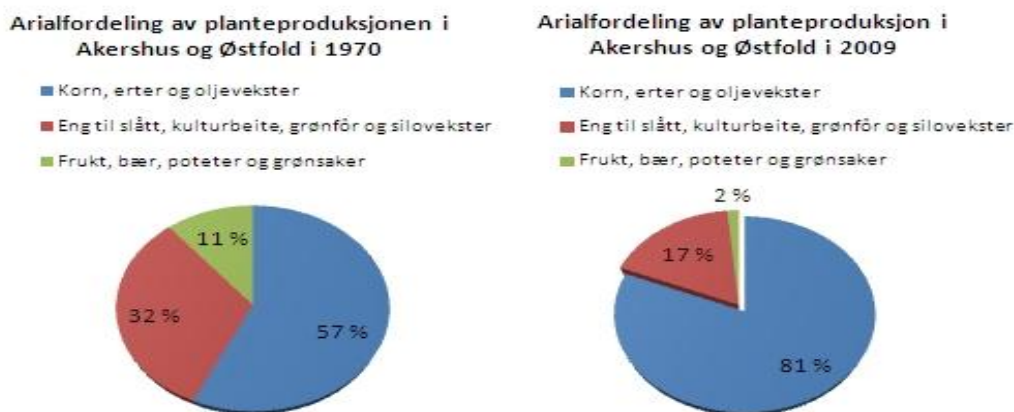
Krav

- investeringsprogram i størrelsesorden 100 millioner kroner fordelt på de neste 5 år
- en dreining mot mer rentestøtte på bekostning av tilskudd

2. Prioriteringen av sektorer innenfor jordbruket**Korn**

Norsk landbrukspolitikk føres ut fra hensynet til et landbruk over hele landet. Det er kornproduksjon som er bærebjelken for å opprettholde det landbruket vi har i dag. Kraftfôr- og matmelindustrien er avhengig av at andelen norsk korn opprettholdes. Økt import er en trussel mot visjonen om et landbruk over hele landet. Norsk husdyrproduksjon må i hovedsak baseres på norsk fôr.

Akershus og Østfold er to av landets største kornfylker og omfatter ca 40 % av kornarealet i Norge. I 2008 ble 57 % av den norske hveten dyrket i disse to fylkene. Norsk Landbrukspolitikk har resultert i at i Akershus og Østfold er det så å si rene kornprodusenter. Se fig. 1.

Figur 2. Arealfordeling av planteproduksjon i Akershus og Østfold i 1970 og 2009.

Våre beregninger legger til grunn en kostnadsøkning på 0,8 % på innsatsfaktorer i jordbruket ekskl. handelsgjødsel. Det utgjør ca 1 øre pr/kg korn.

Tabell 1. Forventet kostnadsutvikling

Totale kostnader	335 900
Kostnadsvekst % Tall fra SSB (Konjunkturer, 2009-2012 pr. 28.1)	0,8
Kostnadsvekst, kroner	2687,2
Ett årsverk korn/daa	680
Kg/daa	455
Økning i kostnader pr/daa	3,95
Økning i kostnader øre/kg	0,9

Vi forventer at kornbonden skal ha samme kronemessige inntektsutvikling som andre grupper, og at inntektsforskjellen mellom bonden og ”andre grupper” må reduseres. Går en ut i fra en

Vår dato   Vår referanse
2010-03-11   2009/00739/038

kronemessig lik inntektsutvikling som andre grupper gir det en økning i kornpris på ca 5 øre/kg, dersom man bruker SSB sin prognose for lønnsvekst på 3,5 % for 2010. I tillegg krever vi at inntektsforskjellen reduseres med 10 000 kr, ca 5 % av inntektsgapet. Dette utgjør ca 3 øre/kg korn.

Tabell 2. Forventet inntekstutvikling

Gjennomsnittslønn alle lønnsmottakere. Tall fra SSB	410 400
Lønnsvekst, % (SSB - Konjunkturer, 2009-2012 pr. 28.1)	3,5
Lønnsvekst kroner	14364
Ett årsverk korn, daa	680
Kg/daa	455
Økning kr/daa	21,12
Økning øre/kg	5,0

Tabell 3. Forventet reduksjon i inntektsforskjell

Gjennomsnittslønn andre grupper alle lønnsmottakere. Tall fra SSB	410 400
Gjennomsnittslønn landbruk, driftsgranskingene 2008	212 500
Gap til andre inntektstgrupper	197 900
Nivåheving (ca 5 % av inntektsgap) kr.	10 000
Ett årsverk korn/daa	680
Kg/daa	455
Økning kr/daa	14,70
Økning øre/kg	3,0

Matkvalitet

57 % av Norges hveteproduksjonen foregår i Akershus og Østfold, og fylkene er de områdene i Norge som er best egnet til å produsere korn med en kvalitet som egner seg til mat. Matkornproduksjon er bærebjelken i kornøkonomien i vårt område og har høyere kostnader på innsatsfaktorer som gjødsel og tørkekostnader enn fôrkornproduksjon. For å gjenspeile økte kostnader og beholde denne produksjonen, er det helt nødvendig å styrke matkornprisen.

Østfold Bondelag ønsker større prisforskjell mellom matkorn og fôrkorn. Skal det sikres et stabilt volum mathvete må dette stimuleres med pris. I jordbruksforhandlingene 2009 ble det ingen endring i målprisen utover det som ble fastsatt i justeringsforhandlingene for korn og differansen mellom mat- og fôrkorn forble også uendret.

Tabell 4. Endringer, mill.kr for målpris, tilskudd og matkorn

	Kvantum 1000 tonn korn	Endringer mill. kr
9 øre økning, alt korn	ca 1300 tusen tonn korn	117
Målpris, 4 øre/kg	ca 1300 tusen tonn korn	52
Tilskudd 5 øre/kg	ca 1300 tusen tonn korn	65
Tillegg matkorn 3 øre/kg	ca 268 tusen tonn matkorn	8
Totalramme for kornprisøkning		125

Tabell 5. Ekstra kostnader knyttet til å produsere mathvete.

Økt gjødsling, 5 kg N kr/da	50
En ekstra soppsprøyting	50
2 kjøring	30
Ekstra tørking	30
Sum kr/daa	160
Kg/daa	455
Økt kostnad for hveteproduksjon, øre/kg	35

Kvalitet på korn

Det har de siste årene vært krevende situasjoner knyttet til kvalitet på spesielt fôrkorn. Dette er uholdbart både for korn- og husdyrprodusentene. Soppgifter eller mykotoksiner i korn reduserer avlingsmengde og representerer en helserisiko både for dyr og mennesker, og tiltak for å bekjempe dette må intensiveres.

Aktuelle forebyggende tiltak er kunnskap og tydeligere signaler knyttet til vekstskifte, plantevern, sortsutprøvinger, teknikk og klimatiske forhold. Fra varemottakers side vil incitamentet som betaling for kvalitet og bedre mulighet for tester, sortering av partier m.m være svært målrettede tiltak.

Når situasjonen har oppstått må tiltak som å bruke omsetningsmidler til å ta dette kornet ut av matverdikjeden og over til f.eks energi være aktuelt.

Hurtiganalysene for mykotoksiner har begrenset nøyaktighet og stiller store krav til uttak av representative prøver. Dersom slike analyser tas i bruk må kornprodusentene rettssikkerhet for korrekt oppgjør vektlegges høyt. Videre er ikke innhold av mykotoksiner i korn en del av basis kvalitetsparametre i markedsordningen for korn. Dette bør avklares i årets oppgjør.

Proteinvekster

Etterspørselen etter erter og oljevekster er økende. Med økt fokus på nevnte soppgifter, blir vekstskifte stadig viktigere og kan være en god løsning for å sikre god kraftfôrkvalitet. I Norge importerer Denofa AS mer enn 400 000 tonn soyabønner hvert år, ca halvparten av dette brukes i produksjon av kraftfôr. Norge bør øke sin selvforsyningsgrad av proteinvekster.

Krav

- kornprodusentene må få økte inntektsmuligheter på 9 øre/kg korn
- økte inntektsmuligheter kan oppnås ved kostnadsreduksjon, økt målpris eller ved at det innføres grunntilskudd på korn
- prisen på matkorn må økes relativt med 3 øre/kg for å øke differansen mellom matkorn og fôrkorn.
- prisen på oljefrø og erter økes med 30 øre/kg
- ”energiklasse” for ødelagt korn innføres dersom analyser for mykotoksiner innføres.

Gras

Østfold Bondelag ser det som uheldig at det har utviklet seg utilsiktede tilpasninger til dagens tilskuddsystem som strider mot intensjonene om å ”bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk”. Strukturdiversifisering som ligger i arealtilskuddet i dag, er ment å kompensere for driftsulempe. Østfold Bondelag ser ingen skalaulempe i forhold til hvor stort areal som drives. Derimot er det store utfordringer knyttet til tungdrevne arealer, dårlig arrondering og gjengroing. Disse

utfordringene må løses gjennom mer målrettede virkemidler som f.eks regionalt miljøprogram (RMP).

Østfold Bondelag forventer at man i forhandlingene i større grad måretter tilskuddsordningene mot aktive matprodusenter blant annet gjennom å ta bort arealgrensa på 200 daa grøvfôr. En slik utflating kan gjøres enten gjennom tilføring av friske midler for å opprettholde høyeste sats for alle dekar, eller en omfordeling av de midler som brukes i ordningen i dag. En utflating av tilskuddet er en teknisk justering som det må tas høyde for i resten av inntektsdannelsen i grovfôrproduksjonene dersom man tilfører ordningen mer midler ved utflatingen. Omleggingen må heller ikke skape en ubalanse i forholdet mellom ulike soner.

Det kan være riktig å vurdere endringer i utformingen av jordbruksfradraget o.a. for å sørge for at arealtilskuddene først og fremst tilføres aktive produsenter.

Grønnsaker

Forbruket av potet, frukt og grønt har ekspandert de siste årene. Næringen selv har ambisiøse mål, og står for en solid verdiskaping i landbruket. I 2009 har næringen tatt ut målpris på de fleste produkter. Det er meget viktig at rammevilkårene og inntekspotensialet blir styrket, slik at en har mulighet til å opprettholde eller øke produksjonen av norske varer i takt med markedet generelt. Konkurransen fra det utenlandske markedet er stor, selv når det er toll på produktene og en inntektsforbedring må komme via budsjettmidler.

Krav

- øke arealtilskuddet vesentlig
- en viss økning i målpris
- strukturelementet i arealtilskuddet for grønnsaker og bær fjernes

Plantevernsituasjonen.

Østfold Bondelag vil peke på den uholdbare situasjonen vi nå er i mht mangel på tilgjengelige godkjente plantevernmidler. Flere kulturer har de siste årene opplevd at en ikke har noen bekjempelsesmetoder for enkelte skadegjørere. Plantevernmiddelavgiften må tilbakeføres for utvikling og forskning innenfor plantevern.

Krav

Plantevernmiddelavgiften tilbakeføres til følgende formål:

- utprøving og testing av nye og alternative plantevernmidler
- arbeid med integrert plantevern
- forskningsmidler til plantevern

Potet

Det er store utfordringer med bruken av potetavrens i Norge. Hoff sin produksjon av potetstivelse er avgjørende for potetproduksjonen i Norge. En effektiv avrensordning er av avgjørende betydning for å unngå et betydelig avfallsproblem.

Vi mener videre at prisnedskrivning av settepoteter er viktig. Med stadig mer intensiv dyrking blir smittepresset økende, og behovet for friske settepoteter og riktige sorter blir enda viktigere. Situasjonen med økende problemer med potetcystenematode i Norge viser blant annet viktigheten av friskt plantemateriale i næringen.

Krav

- jordbruksavtalepartene finner en løsning, slik at det i fremtiden vil være lønnsomt for næringsmiddelindustrien å bruke norsk potetstivelse i sin produksjon og ikke importere stivelse

Vår dato
2010-03-11

Vår referanse
2009/00739/038

- det må prioriteres mer midler til prisnedskrivning av settepoteter slik at potetprodusentene har tilgang på friske settepoteter av ønskede sorter

Melk

Prisnedgang på melk på verdensmarkedet og et utilstrekkelig norsk tollvern har skapt et press på vår melkeproduksjon, som ikke muliggjør noen økte priser på melk uten at faren for import øker. Produksjonen tynges videre av et kraftig nedslitt produksjonsapparat, og vi er vitne til kraftige økninger i de variable kostnadene som kraftfôr, diesel, strøm og arbeid. Det er viktig å beholde den totale mengden melkevotet i fylket. Etter flere års offensiv satsing på miljøtiltak i landbruket for å hindre avrenning ser vi fortsatt at det er store behov for økt grasproduksjon for å snu erosjonsproblematikken.

Krav

- en viss økning i målpris
- økt prisnedskrivningstilskudd for korn
- tilskudd til dyr på beite økes
- utflating av strukturelementet til arealtilskudd til gras
- utflating av strukturelement i dyretilskudd
- samlet tak for tilskudd økes
- økning av driftstilskudd

Samdrifter – enkeltpersonsforetak

Det er nødvendig at det legges til rette for å sikre melkeprodusentene økonomiske vilkår slik at det bidrar til framtidig rekruttering. Dette må gjelde enten man velger å drive alene eller i samdrift. Det er grunn til å stille seg spørsmål om dagens krav i alt for stor grad bremser en nødvendig utvikling. Videre har tilpasninger til dagens regelverk i alt for stor grad ført til unødig byråkratiske og i flere tilfeller fiktive samdrifter som i realiteten fungerer som kvoteleie.

Krav

- ønsker en harmonisering av kvotetaket for enkeltpersonsforetak og samdrifter
- videreføre avstandskravet for samdrifter av hensyn til forsvarlig stell og dyrehelse, frakt av fôr, gjødsel m.m.
- medlemmer i samdrifter gis mulighet til leie av melkevoter som enkeltpersonsforetak
- ingen endring i forholdet mellom privat og offentlig omsetning

Storfe/spesialisert kjøttproduksjon/gras

Etter flere år med underskudd på kjøtt er det pga import nå et overskudd på landsbasis. Det er svært uheldig for norsk landbruk at så store varige importkanaler åpnes.

Beregninger viser at ammekubrukene ligger godt under gjennomsnittet i forhold til andre produksjoner i landbruket. Produksjonen tynges av manglende produksjonsapparat, og vi er vitne til kraftige økninger i de variable kostnadene som kraftfôr, strøm og arbeid.

Utviklingen i melkeproduksjonen fører til at det fødes færre kalver, noe som gir behov for økning i ammekuproduksjonen. Det er behov for raskt å øke antall kalvinger, og at de blir foret fram til stort slakt.

Krav

- selv om markedet er utfordrende må aktørene utfordres på om det ikke er mulighet til en viss økning i prisen på storfekjøtt. Det er viktig å påpeke dette overfor markedsregulator som nå setter prisen, etter at målprisen ble avviklet.

Vår dato
2010-03-11

Vår referanse
2009/00739/038

- utflating av strukturelementet til arealtilskudd til gras
- øke satsene for tilskudd til beiting
- øke drifts- og husdyrtilskuddet pr. dyr.
- makstaket heves.
- ingen endring i distriktstilskudd på kjøtt. Skal ytterligere kostnadsulempere kompenseres må det gjøres gjennom frakttilskudd slik at det ikke virker ytterligere konkurransevridende. Frakttilskudd er også mer målrettet.

Svin

Markedssituasjonen gjør at Nortura pr.d.d. har en utbetalingspris på 25 øre under målpris. Rentekostnadene er historisk lave og flere år med effektivitetsframgang har ikke kompensert for kostnadsvekst på innsatsfaktorer som fôr, strøm og arbeid. Kostnadsveksten på kraftfôr har i praksis blitt høyere enn forutsatt i tidligere jordbruksoppgjør. I følge Norsvin kan markedsprognosene for våren muliggjøre økt prisuttak opp mot målpris. For neste år er deres vurdering at en økning i målpris bør kunne la seg gjøre. De peker på store kostnadsulempere for små svinebesetninger, og ber om at disse ulempene kompenseres gjennom endringer i satser på dyretilskuddene.

Krav

- billigere kraftfôr i størrelsesorden minimum 30 øre/kg gjennom økt prisnedskrivning, innføring av grunntilskudd for korn eller andre kostnadssenkende tiltak
- økt målpris på kr.1.00,-
- økning i tilskudd pr. avlspurke for hver av de første 35 purkene
- økning i tilskudd pr. slaktegris hvor hver av de første 1400 slaktegrisene
- satelitter i purkeringer gis dyretallsstøtte og avløsertilskudd ut fra sitt reelle produksjonsvolum

Kylling

Kylling og kalkun er som kjent ikke en del av markedsreguleringen og lider av manglende "sikkerhetsnett" ved overproduksjon. Vi har vært vitne til kraftige økninger i de variable kostnadene som kraftfôr, diesel, strøm, og arbeid – uten at det er kompensert med økt pris. For første gang på flere år er vi nå i en overskuddssituasjon, samtidig som det er mange nye fjørfebygg og produsenter i Østfold som skal ha dekket sine utgifter til drift og innsatt kapital. Kostnadsreducerende tiltak er viktigst, og vi framsetter følgende:

Krav

- billigere kraftfôr i størrelsesorden minimum 30 øre/kg gjennom økt prisnedskrivning, innføring av grunntilskudd for korn eller andre kostnadssenkende tiltak
- vi mener det er riktig å flytte deler av distriktstilskuddet til frakttilskuddet. Distriktstilskudd på fjørfe ble innført mens det var ulik pris på kraftfôr og utbetalingspris på fjørfekjøtt i de forskjellige deler av landet. I dag er ikke dette tilfelle. Det er lik pris på kraftfôr og utbetalingspris på fjørfekjøtt. Da er det viktigere å bruke deler av dette på frakt.
- innføre en kadaverordning for fjørfekjøtt tilsvarende som for firbeinte dyr. Den nevnte ordningen finansieres med ca. 25% over jordbruksavtalen.
- innføre "konsesjonssaldo" over 3 år for kylling og kalkun for å avhjelpe situasjonen med markedssituasjonen i forhold til kapasitet i produksjonssystemet.
- dette er fullt mulig å innføre i første omgang for fjørfe og kalkun som er utenfor markedsreguleringen
- ordningen baseres på at KSL og andre krav med hensyn til dyrevelferd overholdes

Vår dato
2010-03-11

Vår referanse
2009/00739/038

Egg

Omleggingstakten i forhold til nye krav til innredningssystemer er den største utfordringen for eggproduksjonen. Videre er det store utfordringer knyttet til å handtere den omstillingen vi nå er inne i slik man unngår spekulasjoner i over-/underproduksjon, oppbygging av kapasitet med press på mottakspunkt osv. Dette må aktørene i markedet ta et spesielt ansvar for. Produksjonen har vært vitne til kraftige økninger i de variable kostnadene som kraftfôr, diesel, strøm, og arbeid – uten at det er kompensert med økt pris.

Krav

- økning i pris til produsent på kr 2.50 (på egg produsert etter nye regler)
- billigere kraftfôr i størrelsesorden minimum 30 øre/kg gjennom økt prisnedskrivning, innføring av grunntilskudd for korn eller andre kostnadssenkende tiltak
- sterkere prioritert i forhold til investeringsvirkemidler
- endringer i grunnlaget bak referansebruk/gruppe 6 på høne

Sau

Næringa, som i utgangspunktet er liten og sårbar i vårt fylke, utfordres igjen kraftig av rovdyrpresset. Produksjonen baseres i all hovedsak på inngjerdet innmark og har som følge av det store gjerdeutfordringer.

Krav

- selv om markedet er utfordrende må aktørene utfordres på om det ikke er mulighet til en viss økning i målpris
- gjeninnføre tilskudd på alle avlsdyr - ikke bare på de over 1 år
- tilskudd til gjerding i forhold til rovdyr må også kunne gis til vedlikehold

Birøkt

Østfold er et fylke som har hatt stor aktivitet innen birøkt med et godt faglig miljø. Bienes verdiskaping innen pollinering er betydelig og et fylke som Østfold med stor produksjon av oljevekster, frø og bær har bienes verdi i pollinering langt større verdi enn det som produseres av honning.

Krav

- kubetilskudd økes til kr. 400 pr. kube
- dobbelt tilskudd til birøktere under 35 år

Hjort

Det er i dag 75 hjorteoppdrettere i Norge, hvorav 8 i Østfold. Dette er en næring i sakte vekst og markedet responderer godt på produktene. Det er en kostbar produksjon når det gjelder spesielt gjerding. I tillegg er produsentene avhengig av å gjøre alle arbeidsoppgaver fram til kjøper selv da det er lite infrastruktur på plass siden det er så vidt ny næring.

Krav

- øke satsene for tilskudd til beiting

Økologisk landbruk

Vi er opptatt av at marked og etterspørsel på økologiske varer må samstemmes bedre. Økologiske produkter som blir solgt som konvensjonelle har en demotiverende virkning på bonden og vi ønsker at det skal være et visst sug i markedet etter økologiske produkter. Vi mener at et samarbeid i hele verdikjeden må til, og at man må jobbe med markedsføring.

Vår dato
2010-03-11

Vår referanse
2009/00739/038

Krav

- konvertere halvparten av arealtilskuddet til økologisk kornproduksjon til pristilskudd pr kg korn
- økt satsing på markedsføring

Inn på tunet

Hovedutfordringene ligger særlig i mangel på langsiktige avtaler fra kjøpersiden overfor bonden, og betalingsvillighet. Inn på tunet løftet vil, slik vi ser det, bidra til å dyktiggjøre kjøpersiden. I Østfold ser vi også at det er få etablererstipend innenfor Inn på tunet, og enda færre investeringssaker, mens vi vet at det er et økende marked, og økende interesse fra kjøpersiden.

Krav

- den 3 årige satsingen Inn på tunet løftet videreføres med en årlig avsetning på 5 millioner kroner til Inn på tunet løftet
- det avsettes 3 millioner til nasjonale og regionale utviklingsprosjekter som oppfølging av handlingsplanen fra 2007
- handlingsplanens oppgaver er i stor grad gjennomført og det bør sees på en evaluering

Reiseliv

Noen av utfordringene nasjonalt er at det er lite kunnskap blant potensielle turister hva de kan gjøre og oppleve i Norge. Internasjonale trender viser samtidig at det er økt etterspørsel etter aktive ferier og temaferier, og at turistene i økt grad søker ferier hvor opplevelser er det viktigste kriteriet for valget, i motsetning til destinasjon. I Østfold er det stigende fokus på mulighetene for grønt reiseliv, og både Fylkeskommunen, Fylkesmannen og næringsorganisasjonene har fokus på dette.

Krav

- utviklingsprogrammet for grønt reiseliv videreføres, og potten økes opp til det nivået den lå på (25 millioner)
- programmet markedsføres enda bedre

Verdiskapingsprogrammet for mat

Hovedutfordringene, slik vi ser det, er å få de små lokalmat bedriftene større og mer robuste. Mange bedrifter opplever det som tøft å vokse og den såkalte ”vekstsatsingen” kan avhjelpe denne perioden. Dette er en ordning som kan bidra til å finansiere driftskostnadene i en begrenset vekstperiode. Østfoldmiljøet er heldig som har Nofima så nærme, her tilbys faglig hjelp med høy kompetanse både i form av prøvekjøkken, emballasje, prissetting, hygiene osv. Det er også en utfordring med distribusjonskanaler og markedsføring.

Østfold har finansiert flere store, spennende satsinger gjennom VSP mat; Odelia, Grønt Pakkeri Øst og egg-eksport prosjektet. Dette er spennende prosjekter som treffer mange bønder, og som også allerede har sørget for økt inntjeningsmulighet hos Østfoldbonden.

Krav

- verdiskapingsprogrammet videreføres justert etter evaluering av første periode. F.eks er en større prioritering av ”Vekstsatsingen” aktuell.
- det er viktig å opprettholde støtte til kompetansenavene, som Nofima. De er helt essensielle for å få til en profesjonalitet i næringa.

Utviklingsprogrammet for klima og energi

Klima og energi er satsingsområder i regjeringen. Vi må finne fram til gode, kostnadseffektive miljørettede klimatiltak også i de kommende årene, slik at satsingen kan føre til reduserte klimautslipp og bedre lønnsomhet for bonden. Regjeringen har et ansvar for at satsingene som initieres har et marked. Det er også viktig at det blir satt inn tilstrekkelige ressurser på forskning innen biogass for å sikre en mest mulig energi- og kostnadseffektiv foredling av innsatsmidlene. Rammvilkårene bør utformes slik at innsatsmidlene i størst mulig grad brukes lokalt for å redusere utslipp fra transport så mye som mulig.

Krav

- bioenergiprogrammet må beholdes og potten økes
- fortsette ytterligere informasjonstiltak ute i fylkene for å få flere over på bioenergi
- åpne for mulighet for å sette av generelle midler til miljøfond for alle næringsdrivende

3. Miljø (forurensning og klima)

Miljøutfordringene i Østfold er store. Vi har vann og vassdrag som renner gjennom fylkene, med til dels store vannkvalitetsproblemer. Undersøkelser viser at fosforinnholdet i bekkene som renner ut i Vannsjø er blitt redusert med 30 % i løpet av de siste 5 år. Forskning viser at bakgrunnsavrenningen er høyere en tidligere antatt, tall for dette ble lagt frem på Vansjøkonferansen høsten 2009. Miljøtiltakene som er gjort i Morsa og Haldensvassdraget gir resultater og vannkvaliteten er blitt bedre. Som et ledd i miljøarbeidet i østlandsområdet, vil det være en stor fordel med økt andel gras i omløpet, særlig på erosjonsutsatt jord. Gras hindrer avrenning og er et bra miljøtiltak både mht. vannmiljø, klima og kulturlandskap. Arbeidet med implementeringen av vanddirektivet starter nå i resten av fylket. Økt innsats i disse områdene vil sannsynligvis øke behovet for midler til RMP. Den harde prioriteringen av midler til forurensningstiltak går også utover tiltak innenfor kulturlandskap.

Regionalt miljøprogram (RMP)

Partene ble under forhandlingene i 2008 enige om noen langsiktige målsetninger, der ”*vesentlig reduksjon av ordinær høstpløying*” er ett av dem. Skal vi få en høyere måloppnåelse må forhandlingsutvalget ha et høyt fokus på miljøtiltak i landbruket under årets JBF, Østfold får idag 39 mill (derav minimum 5,9 mill til Morsa) totalt til Regionalt miljøprogram.

Om målsetningene i nytt RMP for Østfold skal innfris må potten til forurensningstiltak økes med 4 millioner kr for at satsene skal holdes på omtrent samme nivå som i dag. Erfaring viser at i år hvor en har trukket i tilskuddet, har antall søknader blitt betraktelig lavere for neste år. Østfold Bondelag vil imidlertid utfordre avtalepartene på avveiningen mellom behovet for økt matproduksjon, herunder kornproduksjon, og hensynet til miljøtiltak. Videre er det viktig, i et miljøperspektiv, å sette inn tiltak der de har størst effekt.

Krav

- øke RMP potten til Østfold med minimum 4 mill. kr
- midler til informasjons- og utviklingstiltak må styrkes

SMIL- midlene

I Østfold er kommunenes andel av SMIL-midler svært liten. Med så små midler som kommunene har, vil de ikke være i stand til å satse offensivt for å bøte på miljøutfordringene. Vi mener derfor at potten må beholdes, og økes kraftig. Østfold Bondelag ønsker at en prioriterer bruk av SMIL-midler til gjødsellager, fangdammer, hydrotekniske anlegg og til stell av kulturlandskapet. Det er viktig at det understrekes ovenfor kommunene at midlene må gå til miljøtiltak i regi av den aktive bonde.

Grøfting

Fjorårets resultat av jordbruksforhandlingene med innføring av rentestøtte til grønnting er ikke nok til å stimulere til nødvendig utbedring av gamle grønntesystemer. Beregninger utført av Innovasjon Norge viser at nettoeffekten av rentestøtte utgjør mindre enn 20 % av den samlede effekten det første året, når vi tar med effekten av økt avling. Dette viser at rentestøtte alene er av liten betydning.

Østfold Bondelag mener derfor at det er helt avgjørende å gjeninnføre tilskudd til grønnting for å utbedre dårlig jordstruktur, og dermed imøtekomme kravene for å drive en miljøvennlig kornproduksjon. Med små marginer og presset økonomi i jordbruket blir det liten satsing på langsiktige investeringer som grønnting.

For ytterligere faglig dokumentasjon vises til innspill fra kornutvalget i Østfold og Akershus.

Grønntekostnadene beregnes ut fra godkjente grønntepaner. I Akershus og Østfold er det ca 1,5 mill. daa dyrka areal og ca 50 % (750 000 daa) av arealet har behov for grønnting. Anslagsvis er det grønntekapasitet på total 15 000 daa til sammen i begge fylkene. Kostnaden for å grønnte er ca 4000 kr/daa. Dette vil utgjøre et behov for grønntetilskudd på 18 mill. kr hvert år. Med denne grønntehastigheten vil det ta 50 år å gjennomføre grønnting av areal med behov for dette i Akershus og Østfold.

Krav

- grønntetilskudd som dekker 30 % av grønntekostnadene innføres gjennom at bygdeutviklingsmidlene økes

Husdyrgjødsel

Det er generelt lite husdyrgjødsel i Østfold og Akershus, og vi har stort ledig spredeareal. Likevel har vi lokale utfordringer med å bruke husdyrgjødsel på en agronomisk og miljømessig optimal måte. Husdyrgjødsel bør kun spres i vestsesong, hvilket innebærer at mange bruk har for liten lagerkapasitet. Vi er kjent med at det diskuteres å stille langt strengere krav til bruk av husdyrgjødsel fremover, først og fremst i de prioriterte vassdrag gjennom vanndirektivarbeidet. Dette vil føre til en kraftig økning i investeringsbehovet.

Krav

- det må nedsettes ned en arbeidsgruppe som ser på det fremtidige investeringsbehovet på dette området i løpet av de neste 10 år. Det må lages en plan for finansiering av disse tiltakene.
- pilotprosjektet "Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel" gjøres om til en nasjonal ordning
- friske midler til utvidelse av lagerkapasitet må prioriteres
- tilskudd til tak over gjødselanlegg (reduserer også utslipp av lystgass)

Miljøfond

Investeringsbehovet for miljøtiltak i landbruket vil de neste årene være betydelig. De statlige tilskuddsmidlene som finnes i dag til dette, vil ikke være en fullgod løsning. Østfold Bondelag forslår derfor at det åpnes for at en kan sette av midler i et miljøfond. Fondet kan legges opp på samme måte som skogfondet er lagt opp i dag.

Forskningsmidler

For at landbruket skal kunne bidra positivt for et bedre klima må det settes av midler til forskning. Vi trenger dokumentasjon på effekten av de ulike klimatiltakene en setter i gang i landbruket.

4. Velferd

Stabile og forutsigbare rammevilkår er viktig for at produsentene skal kunne planlegge og opprettholde en effektiv kvalitetsproduksjon. En god og forutsigbar velferdsordning blir sentral i dette.

Krav

- makstak og dagsats for ferie og fritid må økes for å kompensere for kostnadsøkning på innleid arbeidskraft
- ordningen må tilpasses spesialproduksjoner. F.eks at det gis mulighet for å få godkjent en annen årsverksberegning etter søknad
- rett til tilskudd for sykdom hos barn under 12 år må komme innenfor forskriften
- ekstra utbetalingstidspunkt. Dagens ordning tilgodeser de med god råd og likviditet
- kravet til næringsinntekt for å ha rett til refusjon må endres slik at ikke unge og andre som av ulike grunner henter ut lav næringsinntekt unntas fra ordningen

5. Annet

Avlingsskadeerstatning

Det er svært sentralt at erstatningsordningen for avlingsskade prioriteres. Det offentlige må bære deler av belastningen ved klima og andre lignende skader som bonden kan påføres.

Videre må beiteskader inn under ordningen. Dersom en produsent opplever avlingstap og skader i avlingen pga beiteskade av for eksempel elg/rådyr utløser dette ikke lenger noen mulighet for erstatning. Østfold mener at produsent som har gjort nødvendige og pålagte tiltak for å stenge skadegjørere ute, (gjerding) men som likevel opplever skade, må produsenten komme inn under ordningen.

- egenandelen bør fortsatt ligge på 30 %, forutsatt at erstatningen beregnes ut fra enkeltproduksjoner.
- vekstgruppene som er utgangspunkt for erstatning må splittes mer enn i dag
- erstatningen må være verdibasert i forhold til den faktiske omsetning og ikke volumbasert
- beiteskader bør inn under ordningen.

Beredskapslager

Fra Statsministerens nyttårstale 2010: "Kornlagrene er blant de første offentlige bygninger vi kjenner fra de tidligste sivilisasjoner. De inneholdt nødhjelp for de årene avlingene slo feil. Vi husker fortellingen om Josef som rådet faraoen i Egypt til å spare på kornet fordi det etter syv fete år ville komme syv magre. Det er eldgammel lærdom at vi bør spare i gode tider for å ha til dårligere tider." Med dette sitatet som utgangspunkt og det økende matbehovet verden står overfor er det viktig at også Norge har en buffer av korn i beredskap, både til mat og til fôr.

Med de spesielle agronomiske utfordringene som norsk kornproduksjon har i forhold til mange andre land på grunn av klimatiske forhold, er det viktig at en har såkorn tilpasset norske forhold. Norge har begrenset mulighet for å importere såkorn i de årene det ikke er selvforsyning, og man er derfor avhengig av å ha egenprodusert såkorn tilgjengelig.

Avskrivning

Dagens avskrivningssatser en sterk diskriminering av landbruket og en brems som hindrer nyinvesteringer. Selv om avskrivningssatsene ikke avgjøres ved jordbruksoppgjøret, bør det her legges sterke føringer for økte avskrivningssatser ved neste statsbudsjett.

Eksempelvis: Nybygg av grisehus opp til konsesjonsgrensa koster i dag 5-6 millioner i ren slaktegrisproduksjon, 8 - 9 millioner i kombinert og 9 - 11 millioner i smågrisproduksjon. Med dagens avskrivningssatser vil disse investeringene først bli avskrevet om 200 til 500 år, mens bygningenes levetid er 20 - 30 år.

Vår dato
2010-03-11

Vår referanse
2009/00739/038

Fondsavsetninger

En av de største utfordringene for framtida blir å skaffe rekruttering til næringa. Et av våre viktigste innspill bør derfor være tiltak som letter muligheten til å gjennomføre investeringer. Det bør innføres mulighet for skattemessige fondsavsetninger for påtroppende generasjoner av bønder. Generelt burde det også vært muligheter for fondsavsetninger til investeringer som forbedrer miljø og arbeidsmiljø.

Virksomhet i strid med intensjonen i konsesjonslovgivningen

Vi opplever et stigende antall saker der bla.a svineprodusenter driver sin virksomhet på tvers av intensjonene med ulike lover (konsesjonslov, dyrevernslov, prisnedskrivning av førkorn etc.) Hensikten med mange av disse lovene er av rent landbrukspolitisk art og er følgelig viktige bærebjelker for norsk landbruk. Disse svineprodusentene driver ikke nødvendigvis en ulovlig produksjon, men er svært dyktige til å finne eller lage tolkninger som juridisk blir akseptert. Jo flere svineprodusenter som "utnytter" disse mulighetene, jo større mulighet vil det være for at både lovene og de landbrukspolitiske tiltakene etter hvert vil forsvinne helt. Denne utviklingen er derfor av stor landbrukspolitisk betydning og vi mener derfor at avtalepartene må øke sitt fokus og engasjement på dette området

Alle innspill fra utvalg, lokallag og organisasjoner kan sees på saknr. 201000099 Jordbruksforhandlingene 2010 Østfold Bondelag

Med hilsen
Østfold Bondelag

Bjørn Gimming/s/
- leder-

Heidi Kirkeby
- organisasjonssjef-